

Kivilehto, M., L. Lahti, T. Pitkänen, E. Pitkäsalo & M. Tervola (toim.) 2024. Tutkimuksellisia siltoja rakentamassa. Vetenskapliga brobyggen. Building bridges through research. AFinLAN vuosikirja 2024. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja n:o 81. Jyväskylä. s. 133–156.

Johanna Koivisto & Zea Kingelin-Orrenmaa
Tampereen yliopisto

Vaativaa vai vahingollista valmentamista – missä menee raja? Suomalaisten päivälehtien uutisointi valmentajien epäasiallisesta käytöksestä ja negatiivisesta palaute-diskurssista urheiluvalmennuksessa

Nostot

- Urheilu-uutiset valmentajien epäasiallisesta käytöksestä viittaavat urheilumaailmassa ilmeneviin vakaviin eettisiin rikkomuksiin.
- Negatiivinen palautediskurssi näyttäytyy uutisissa urheilijaa syrjivänä ja loukkaavana valmentajan biovallan käyttönä.
- Uutisten välittämä ideologia ”oikeanlaisista urheilijoista” herättää keskustelua yhteiskunnassa ja tilanteeseen halutaan muutos.

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Abstract

In this article, we focus on Finnish daily newspapers' coverage of inappropriate behaviour and negative feedback from sports coaches towards their trainees. The aim of the study is to explore the reported content and meanings of the feedback given by coaches and highlight the negative feedback discourses produced by the news in which the coach's biopower is directed at the athlete. The research data consists of 23 sports news articles published in 16 different daily newspapers. The data was collected from the digital newspaper service *epress.fi*, using the search command "valmentajan epäasiallinen*" (eng. "coach's inappropriate*"). Our research method is based on *critical discourse analysis* and its key concepts such as *biopower*, *discourse practice*, *sociocultural practice*, *ideology*, *hegemony* and *discursive field*, but otherwise, we combine different discourse theories relatively freely in our analysis.

Keywords: sports news, coach's inappropriate behaviour and feedback, negative feedback discourses, critical discourse analysis, biopower

Asiasanat: urheilu-uutiset, valmentajan epäasiallinen käytös ja palaute, negatiiviset palautediskurssit, kriittinen diskurssianalyysi, biovalta

1 Johdanto

Suomalaisessa mediassa 2020-luvulla uutisoidut tapaukset urheiluvalmentajien epäasiallisesta käytöksestä viittaavat vakaviin urheilumaailmassa esiintyviin eettisiin rikkomuksiin. Uutisten mukaan valmennettaville urheilijoille on aiheutettu sellaista kärsimystä tai vaaraa, joka ei ole valmennuksen kannalta tarpeellista (ks. esim. Pusa 2022 ja Pakarinen 2023). Kansainvälinen esimerkki valmentajan ja valmennettavan välisestä palautteenantotilanteesta vuoden 2022 talviolympialaisissa Pekingissä sai paljon huomiota uutismediassa, kun 15-vuotias taitoluistelija Kamila Valijeva tuli valmentajansa Eteri Tutberidzen läksyttämäksi epäonnistuneen suorituksensa jälkeen. Nuoren luistelijan kohtelu herätti hämmennystä ja paheksuntaa mediassa. (Soininen 2022.)

Vaikka kilpaurheilijoiden ja urheilua harrastavien lasten ja nuorten kokemukset ovat pääosin myönteisiä, urheiluun liittyy myös kielteisiä kokemuksia. Sen vuoksi on tärkeää tehdä tutkimuksia epäasiallista käyttäytymistä sallivista ja ylläpitävistä käytännöistä urheilussa (Toivonen & Kananen 2023: 97). Aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet, että suomalaisessa kilpaurheilussa ja lasten ja nuorten urheiluharrastuksissa on esiintynyt esimerkiksi sukupuolista ja seksuaalista häirintää (Kokkonen 2018; Lahti ym. 2020), kiusaamista tai muutoin epätasa-arvoista ja syrjivää käytöstä (Kaski ym. 2022) ja jopa väkivaltaa (Fagerlund ym. 2014).

Suomen urheilun eettisen keskuksen, Suek ry:n teettämän tutkimuksen mukaan (Kaski ym. 2022: 37) urheilijaan kohdistuva epäasiallinen kohtelu on useimmiten toisen urheilijan harjoittamaa, mutta toiseksi eniten havaintoja on tehty valmentajan/ohjaajan epäasialliseen käytökseen liittyen (ks. myös Toivonen & Kananen 2023:

94). Vuoden 2022 LIITU-tutkimuksen¹ mukaan yleisin epäasiallisen kohtelun muoto liikuntaharrastuksissa on henkinen kaltoinkohtelu, joka ilmenee esimerkiksi pilkkaamisena, nimittelynä, kiroiluna tai huutamisena (ks. Toivonen & Kananen 2023: 94). Kuten urheilumaailman eettisistä rikkomuksista raportoivissa uutisissa on nostettu esiin, on kuitenkin edelleen jokseenkin epäselvää, mitä epäasiallisella käytöksellä tarkoitetaan ja miten siihen voidaan tai uskalletaan puuttua. On myös syytä arvioida, mikä on sallittua valmentamista ja mikä ei.

Tämän tutkimuksen lähtökohtana on sanomalehtimedian uutisointi urheiluvalmennuksessa esiintyvistä epäkohdista, jotka näyttäytyvät uutisteksteissä valmentajan epäasiallisena käytöksenä ja/tai valmentajan antamana negatiivisena palautteena, ts. kehon tai kielen avulla luotavana ja ylläpidettävänä epätasa-arvona valmentajan ja urheilijan välillä. Keskitymme suomalaisten päivälehtien uutisointiin valmentajan ja valmennettavan välisestä valmennussuhteesta ja kiinnitämme ennen kaikkea huomiota niihin uutisoiuihin epäkohtiin, joiden on tulkittu olevan vastoin hyvän tavan mukaista valmennusta ja urheilun eettisiä sääntöjä. Urheiluvalmentajilla on merkittävä kasvatuksellinen rooli, minkä vuoksi valmentajan epäasiallinen käytös tai negatiivinen palaute voivat heikentää nuorten valmennettavien turvallisuuden tunnetta ja itsetunnon rakentumista (vrt. Kaski ym. 2022: 17). Kilpaurheiluun usein liittyvä epäonnistumisen pelko ja urheilijan kokemaa ahdistusta siitä, että ei ehkä saavuta odotettuja tavoitteita, asettavat urheilijan haavoittuaiseen asemaan (ks. esim. Correia & Rosado 2018: 75). Tällöin esimerkiksi valmentajan kontrolloiva valmennustyyli saattaa lisätä urheilijan pelkoa ja ahdistusta. Valmentajan urheilijaan kohdistama vakava epäasiallinen käytös ylittää usein myös uutiskynnyksen, jolloin urheilumaailman tapahtumia voidaan lehdissä. Uutismedian tehtävänä on tehdä uutisoitava ilmiö laajemmin tunnetuksi yhteiskunnassa sekä muokata ja ohjata yleisen mielipiteen muodostumista (ks. esim. Fairclough 1995: 51; Kunelius ym. 2009: 50–51).

Valmentajan ja valmennettavan välillä vallitsee epäsuhtainen valta-asetelma, jossa valmentajalla on kehoituksia antavana osapuolena auktoriteetin asema ja urheilija on palautteen vastaanottajana heikompi osapuoli (vrt. Lundin & Linnér 2015: 40–41). Tällaista valta-asetelmaa voidaan tarkastella *biovallan* käsitteen avulla. Biovalta on ihmiskehoon liittyvää vallankäyttöä, jonka tarkoituksena on ohjalla valtasuhteen heikompa osapuolta ruumiillisen ja/tai henkisen manipulaation kautta. (Ks. Foucault 1978.) Biovallan lisäksi muita tutkimuksen avainkäsitteitä ovat *diskursiiviset käytännöt*, *sosiokulttuuriset käytännöt*, *ideologia*, *hegemonia* ja *diskursiivinen kenttä*. Näitä käsitteitä määrittelemme tarkemmin luvussa 2.

1 Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa (Kokko & Martin toim. 2023).

1.1 Tutkimuksen tavoite

Tarkastelemme kriittisen diskurssianalyysin keinoin valtamedian uutisoimia tapauksia, joissa urheiluvalmentajan epäasiallinen käytös ja negatiivinen verbaalinen palaute ovat ylittäneet uutiskynnyksen. Tavoitteenamme on selvittää, miten valmentajan urheilijaan kohdistamasta epäasiallisesta käytöksestä ja negatiivisesta palautteesta kirjoitetaan urheilu-uutisissa. Toisin sanoen analysoimme valmentajien käytökseen ja urheilijalle annettuun palautteeseen liittyviä uutisoituja sisältöjä ja merkityksiä sekä nostamme esiin niitä uutisten tuottamia negatiivisia palautediskursseja, joissa valmentajan biovallankäyttö kohdistuu urheilijaan.

Osassa tarkasteltavia tekstejä uutisen pääpaino on valmentajan urheilijaan kohdistamassa epäasiallisessa käytöksessä, kun taas osassa kyse on nimenomaan valmentajan antamasta negatiivisesta palautteesta. *Epäasiallisella käytöksellä* tarkoitamme tutkimuksessamme uutisissa esiin nostettuja urheilumaailman tilanteita, jossa valmentajan käytös on tulkittu urheilijaa loukkaavaksi, nöyryyttäväksi tai syrjiväksi. *Negatiivisella palautteella* tarkoitamme tässä yhteydessä kaikkea uutisissa raportoitua, valmentajan valmennettaviinsa kohdistamaa epäasiallista kielenkäyttöä ja kommentointia, jonka voidaan katsoa olevan vastuutonta urheilijan kohtelua (ks. myös Kaski ym. 2022: 17).

Usein valmentajan epäasiallinen käytös ja urheilijalle annettava negatiivinen palaute ilmenevät uutisissa samanaikaisesti, jolloin valmentajan epäasiallinen käytös ikään kuin välittyy hänen antamastaan negatiivisesta verbaalisesta palautteesta, ja valmentajan kielenkäyttöä lainataan uutistekstissä. Toisinaan teksteissä korostuu sen sijaan pelkkä valmentajan käytös, jonka seurauksena uutisissa nostetaan esiin esimerkkejä epäasiallisen käytöksen seurauksista urheilijalle (esim. kiellot ja rangaistukset) ilman tarkempaa kuvausta valmentajan kielenkäytöstä. Tästä johtuen mainitsemme epäasiallisen käytöksen ja negatiivisen palautteen erikseen, mutta tarkastelemme näitä analyysissämme kuitenkin yhtenä, uutisissa negatiivista palautediskurssia tuottavana kokonaisuutena. *Valmentaja* viittaa kontekstin mukaan joko yleisesti urheiluvalmentajiin tai tarkasteltavissa uutisteksteissä esiintyviin valmentajiin. Termejä *valmennettava* ja *urheilija* käytämme toistensa synonyymeinä viittaamaan samaan tapaan joko yleisesti urheilijoihin tai niihin valmennettaviin/urheiluharrastajiin, joista aineistossamme puhutaan.

Etsimme vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miten uutisissa raportoitu valmentajien epäasiallinen käytös ilmenee ja mihin heidän antamansa negatiivinen palaute kohdistuu?
2. Millaisia diskursseja ja merkityksiä valmentajan epäasiallinen käytös ja negatiivinen palaute tuottavat uutisteksteissä?
3. Millaista sosiaalista todellisuutta, ideologiaa ja hegemoniaa uutisissa esiintyvät diskurssit luovat ja ylläpitävät urheilumaailmaan liittyen?

Tavoitteenamme ei sen sijaan ole arvioida tai pohtia, millaisina urheilumaailmasta uutisoidut tapahtumat ovat näyttäytyneet todellisissa valmennustilanteissa. Tutkimme toisin sanoen uutissisältöjä lähtökohtana oletus ”laatujournalismilta” edellyttävästä objektiivisuudesta ja totuudenmukaisen tiedon välittämisestä (ks. esim. Lehtinen 2016). Olemme näin ollen hyvin tietoisia niistä ongelmista, jotka ”nakertavat journalismin luotettavuutta, uskottavuutta ja syvällisyyttä” (Lehtinen 2016: 31; vrt. myös Hytönen 2013: 20–21). Samalla kuitenkin pätee se tosiasia, että uutismedia ja painetut tai digitaaliset sanomalehdet ovat yhä suurimmalle osalle vastaanottajista se kanava, jonka tuottamaan tietoon luotetaan vahvimmin ja jonka välittämän tiedon varassa käsitykset ympäröivästä todellisuudesta muodostetaan (Uutismedian liitto 2023).

1.2 Aikaisempi tutkimus

Aiemmat suomalaiset tutkimukset urheilun eettisistä rikkomuksista ja epäasiallisen käytöksen ilmenemisestä ovat keskittyneet etupäässä ilmiön tunnistamiseen ja esiintymislaajuuteen (esim. Kaski ym. 2022; Toivonen & Kananen 2023), mutta toistaiseksi aiheesta on tehty melko vähän tutkimusta Suomessa. Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että kilpaurheilussa ja urheiluharrastuksissa esiintyy erilaista epäasiallista kohtelua, mutta vähemmälle tarkastelulle on sen sijaan jäänyt, millaisena kielenkäyttönä esimerkiksi valmentajan epäasiallinen käytös ilmenee valmennustilanteissa ja millaisia merkityksiä negatiiviseen kielenkäyttöön ja palautteenantoon sisältyy. Kaski ym. (2022: 18) peräänkuuluttavat kokonaisvaltaista tutkimusta siitä, ”miten urheilijat kokevat oman kohtelunsa ja minkälaista kohtelua he saavat niin urheilutovereilta, valmentajalta ja urheiluorganisaatiolta kuin laajemmin medialta ja yleisöltä”, jotta urheiluorganisaatiot voisivat kehittää epäasiallista käytöstä ehkäiseviä toimintamalleja. Medialla on näin ollen tärkeä rooli paitsi ilmiön tunnetuksi tekemisessä, myös siinä, miten epäasiallisesta käytöksestä uutisointi vaikuttaa sitä kohdanneisiin urheilijoihin ja heidän urallaan etenemiseen. Lähtökohtaisesti urheilujournalismin tehtävänä on tukea suomalaista urheilua nostamalla esiin epäkohtia ja suhtautumalla niihin kriittisesti, jotta mahdollisiin rikkomuksiin voidaan etsiä ratkaisuja. (Ks. Hyvönen 2013.)

Väitöskirjatutkimusta on tehty urheilijoiden kokemusmaailmasta urheiluvallennukseen ja urheiluun liittyen (Hämäläinen 2008) sekä sukupuolten välisestä tasa-arvosta ja naisurheilijoiden urakehitysmahdollisuuksista (Saarinen 2023). Hämäläisen fenomenologis-hermeneuttisessa tutkimuksessa tarkastelun kohteena ovat nuorten aikuisten urheilijoiden kirjoittamat tarinat valmentajistaan (Hämäläinen 2008: 18). Saarisen (2023) psykologian alaan kuuluva väitöskirja tarkastelee puolestaan naisurheilijoiden urakehitystä ja kaksoisuran rakentumista.

Hämäläinen toteaa tutkimuksensa loppuyhteenvedossa, että urheiluun liittyvä eettinen toiminta ja hyvä kasvatusta eivät synny eettisiä ohjeita laatimalla, vaan huomiota tulisi kiinnittää urheilu- ja valmennuskulttuurin siirtymiseen tuleville sukupolville sekä

merkitysrakenteiden omaksumiseen. Valmentajan tärkeänä työkaluna on itsereflektio, urheilijoilta ja muilta toimijoilta saatu palaute ja oman toiminnan kehittäminen. Keskeisiä valmentajuuden aineksia ovat johtaminen, asiantuntemus ja vuorovaikutustaidot. Hämmäläisen esiin nostama ”työn tai menestyksen eetos”, joka usein liittyy johtamiseen ja asiantuntijuuteen, ei kuitenkaan saisi liiaksi ohjata valmentajan näkemystä liikkumisesta ja urheilusta. Jos näin käy, sillä voi olla lannistava ja innostuksen tukahduttava vaikutus urheilijaan. (Hämäläinen 2008: 163.)

Saarisen (2023) mukaan naiset kuuluvat selkeään vähemmistöön huippu-urheilijoiden joukossa, ja sen johdosta naisurheilijoiden mahdollisuudet luoda uraa ovat miesurheilijoita paljon heikommat. Naiset kokevat urheilussa myös miehiä useammin syrjintää ja epätasa-arvoista kohtelua. Saarisen tavoitteena tutkimuksessa on integroida sukupuolinäkökulmaa vallitseviin kaksoisurakäytäntöihin, jotta naisurheilijat tulisivat tehokkaammin tuetuksi valmennuksen ja tukijärjestelmien taholta (Saarinen 2023: 36). Tutkimustulosten perusteella valmentajien toiminnassa on havaittavissa useisiin eri diskursseihin pohjautuvaa, epätasa-arvoista näkemystä naissukupuolen edustajista miehiä heikompiina ja epätäydellisinä urheilijoina, jotka todennäköisemmin ovat myös kaksoisuran tarpeessa. (Saarinen 2023: 38.)

Urheilun etiikkaan liittyvät kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet, että urheilijoihin kohdistuu monenlaista tahallista psyykkistä ja fyysistä väkivaltaa, kuten häirintää, kaltoinkohtelua, laiminlyöntiä ja syrjintää (esim. Correia & Rosado 2018). Kansainvälisen Olympiakomitean tutkimukseen pohjautuvassa konsensuslausumassa (Mountjoy ym. 2016) korostetaan kaikenikäisten urheilijoiden oikeutta turvalliseen urheiluun, jossa on kunnioitettava ja tasapuolinen urheiluympäristö ilman pelkoa, suosimista ja edellä mainittua tahallista väkivaltaa. Lausumasta käy ilmi, että urheilijoiden kertomusten mukaan todellisuus voi olla täysin päinvastainen heidän joutuessaan vähättelyn, nöyryytyksen, huutamisen ja uhkailun kohteiksi. Jos urheilijalla on jokin vamma tai hän kuuluu seksuaaliseen vähemmistöryhmään, on häirinnän kohteeksi joutumisen riski suurempi kuin muilla urheilijoilla. (Mountjoy ym. 2016: 1020.)

Häirintää ja kaltoinkohtelua harjoittavana tahona on usein valta-asemassa olevat henkilöt, kuten valmentajat ja muut urheilijan lähipiirissä vaikuttavat henkilöt. Tahallisen väkivallan muotoja tai ”mekanismeja” ovat Mountjoy ym. mukaan *keholliset mekanismit* (eng. *contact mechanism*), *ei-keholliset/kielalliset mekanismit* (eng. *non-contact/verbal mechanisms*), *sosiaalisen median mekanismit* (eng. *cyber mechanisms*), *laiminlyönti* (eng. *negligence*), *kiusanteko* (eng. *bullying*) ja *simputus* (eng. *hazing*). Näiden mekanismien avulla harjoitetun tahallisen psyykkisen ja fyysisen väkivallan aiheuttamat negatiiviset vaikutukset voivat olla pitkäaikaisia ja erittäin vahingollisia. Pahimmillaan ne voivat johtaa esimerkiksi syömishäiriöihin, ahdistuneisuuteen ja masennukseen, päihteiden väärinkäyttöön sekä itsensä vahingoittamiseen tai jopa itsemurhaan. (Mountjoy ym. 2016: 1021, 1023.)

Tutkimuksia uutismedian representaatioista urheilumaailmaan liittyen edustavat esimerkiksi kriittinen diskurssianalyysi uutismedian keskusteluista naisten liikunnasta

ja sen vaikutuksista terveyden edistämiseen (McGanon & Spence 2012) sekä kriittinen diskurssianalyysi paraurheiluvalmentajien representaatioista sanomalehdissä (Alexander ym. 2022). Tutkimuksissa korostetaan tiedotusvälineiden merkitystä yleisen tietoisuuden ja mielipiteen kehittäjinä ja muokkaajina, kun kyseessä on urheilumaailman eri ilmiöt (ks. esim. McGanon & Spence 2012: 526). Kriittinen analyysi puolestaan edistää medialukutaitoa ja auttaa purkamaan itsestäänselvyyksiä urheiluun liittyvissä keskusteluissa (Alexander ym. 2022: 47).

Kansainvälisen Olympiakomitean konsensuslausuman mukaan tarvitaan vielä paljon uutta tutkimusta aiheesta, jotta kaikilla urheilijoilla olisi tulevaisuudessa mahdollisuus turvalliseen urheiluun. Tutkimustietoa olisi saatava etenkin niiden maiden osalta, joista dataa ei vielä ole saatavilla tai sitä on kovin vähän. Konsensuslausumassa edellytetään, että kaikkien urheilun sidosryhmien ja osallistujien tulee ryhtyä toimeen tahallisen väkivallan kitkemiseksi urheilumaailmasta. (Mountjoy ym. 2016: 1025.)

1.3 Urheilun etiikkaa

Vuonna 2022 astui voimaan Suomen Olympiakomitean laatimat liikunnan ja urheilun kurinpitomääräykset (Suomen Olympiakomitea 2022), jotka koskevat vakavaa epäasiallista käyttäytymistä ja vakavia eettisiä rikkomuksia. Suomen urheilun eettisen keskuksen, Suek ry:n tehtävänä on vastata näiden kurinpitomääräysten vastaisten rikkomusten tulkinnasta ja kurinpitovaatimusten esittämisestä (Suek ry 2024).

Urheilun vakavia eettisiä rikkomuksia ovat:

1. Sellaisen kärsimyksen tai vaaran aiheuttaminen, joka ei ole tarpeellista valmennuksen tai ohjauksen kannalta, tai nöyryyttäminen
2. Rasistinen tai syrjivä käytös
3. Seksuaalinen tai muu häirintä
4. Fyysisen koskemattomuuden loukkaaminen ja vaaran aiheuttaminen hengelle tai terveydelle
5. Epäasiallinen kielenkäyttö, nöyryyttävä käytös ja kiusaaminen
6. Yksityisyyden loukkaaminen
7. Muu edellisiin kohtiin verrattava epäasiallinen käytös tai toiminta (Suomen Olympiakomitea 2022: §5)

Edellä listatut vakavat eettiset rikkomukset ovat sellaisia rikkomuksia, joita on mahdollista toteuttaa epäasiallisen käytöksen ja kielenkäytön kautta. Kohdassa viisi mainitaan *epäasiallinen kielenkäyttö* eksplisiittisesti. Haasteellista valmentajan ja urheilijan arjessa vaikuttaa olevan yhteisymmärryksen puute siitä, millainen käytös tai kielenkäyttö kunkin yksilön kohdalla, yksilön näkökulmasta koetaan epäasiallisena. Haasteena on rajan vetäminen, sillä se mikä on yhden urheilijan kokemuksen mukaan loukkaavaa, saattaa toisen urheilijan kokemuksen mukaan ikään kuin kuulua lajikulttuuriin ja siten olla hyväksyttävää (ks. Kaski ym. 2022:16).

2 Sosiaalinen konstruktionismi ja kriittinen diskurssianalyysi

Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä hyödynnämme *sosiaalista konstruktionismia* (ks. Berger & Luckmann 1966), jonka keskeisenä olettamuksena on, että kaikki merkitykset ovat yhteisöllisesti tuotettuja ja tulosta ihmisten välisestä sosiaalisesta vuorovaikutuksesta. Teorian mukaan todellisuuskin on näin ollen konstruoitu sosiaalisesti kielen avulla, ja sen vuoksi ei ole olemassa vain yhtä tiettyä todellisuutta. Sen sijaan todellisuus on aina riippuvainen siitä, ketkä sen ovat konstruoineet ja missä tilanteessa.

Olemassa oleva ”tieto” ja kielen avulla luotavat merkitykset ovat myös kytköksissä vallan käsitteeseen: ihmisten väliset valtasuhteet tulevat näkyviksi sosiaalisessa toiminnassa erimielisyyksien ja konfliktien kautta (ks. esim. Foucault 1995 [1982]). Muutokset todellisuuden kuvauksissa perustuvat *kriittiseen reflektioon*, ts. itsestään selvänä pidetyn tiedon kyseenalaistamiseen. Lähtökohtana on ajatus siitä, että mikään ei ole väistämätöntä, vaan kaikki voisi olla myös toisin. (Gergen 2015.)

Diskurssintutkimus pohjautuu sosiaalisen konstruktionismin viitekehykseen. *Diskurssilla* tarkoitetaan sosiaalisessa kielenkäytössä aktivoituvia merkityksiä. Diskurssin käsite on itsessään monimerkityksinen ja dynaaminen, ja sen vuoksi sille on vaikea antaa vain yhtä tiettyä määritelmää. (van Dijk 1997.) Tyypillistä diskurssissa on kielenkäytön toistuvuus. Kun tietylle diskurssille ominaiset piirteet esiintyvät tietyssä kontekstissa, kuten politiikassa tai mediassa, yhä uudelleen, alkaa syntyä kielellisiä sosiaalisia käytäntöjä, jotka vakiintuvat osaksi tietynlaista *ideologiaa*, eli tietyn aatteen mukaista maailmankatsomusta (Fairclough 1995: 12). Lopulta nämä sosiaaliset käytännöt voivat luoda *hegemonisia käsityksiä* diskurssien kohteena olevasta ilmiöstä (van Dijk 2015: 472–473). Italialaisen Antonio Gramscin määrittelemänä *hegemonialla* tarkoitetaan yhteiskunnallisen valtakamppailun tuloksena syntynyttä poliittista tai sosiokulttuurista yhteisymmärrystä, jossa tietyn diskurssijärjestyksen kautta saavutetaan merkityksiä, joita ei enää kyseenalaisteta, vaan pidetään pikemminkin itsestään selvinä (ks. Fairclough 1995: 67).

Diskurssintutkimuksessa kiinnostavaa on kuitenkin myös tarkastella kaikkia niitä merkityksiä, jotka jäävät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa käsiteltävänä olevan aiheen ulkopuolelle ja muodostavat niin kutsutun *diskursiivisen kentän* (ks. Laclau & Mouffe 2001). Tietystä diskurssista puuttuvat merkitykset antavat arvokasta tietoa siitä, millaisena sosiaalinen todellisuus voisi näyttäytyä, jos kyseiset merkitykset olisivat osa diskurssia. Laclau & Mouffen (2001) diskurssiteorian mukaan diskurssien välisessä ”taistelussa” vain osa merkityksistä pääsee vallalle luoden yksiselitteisyyttä matkalla kohti hegemoniaa (ks. myös Winther Jørgensen & Phillips 2001: 34).

Kun analyysin pyrkimyksenä on ymmärtää *valtasuhteisiin* liittyviä diskursseja, on kyseessä *kriittinen diskurssianalyysi* (Janks 1997: 329). Kriittinen lähestymistapa pohjautuu sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kielenkäytön tietynlaiseen spontaanisuuteen

ja siitä johtuviin kielenkäytön syihin ja seurauksiin (Bourdieu 1977; ks. myös Fairclough 1995: 54). Kriittistä diskurssianalyysia ei kuitenkaan pidä ajatella valmiina analyysimallina diskurssianalyysin tekemiselle. Kyseessä on pikemminkin laaja teoreettinen kehys, josta jokainen tutkija poimii oman tutkimuksensa kannalta relevantit käsitteet luodakseen aineistonsa tarkasteluun soveltuvan menetelmän. (van Dijk 2015: 465.)

Norman Faircloughin (1995) kriittisen diskurssianalyysin malli perustuu kolmeen eri kontekstikehykseen, jotka muodostuvat tekstistä, diskursiivisesta käytännöstä ja sosiokulttuurisesta käytännöstä. *Teksti* on Faircloughin määrittelemänä joko kirjoitettu (kuten sanomalehdissä) tai puhuttu (esimerkiksi radiossa tai televisiossa). *Diskursiivisissa käytännöissä* on kyse tekstin tuottamisen ja vastaanottamisen prosesseista, ja *sosiokulttuuriset käytännöt* tarkoittavat sosiaalista ja kulttuurista toimintaa (eng. *goings-on*), jonka osana kommunikaatio tapahtuu. (Fairclough 1995: 57.)

Keskeinen kriittisen diskurssianalyysin käsite on Foucault'n 1970-luvun lopulla esittelemä *biovallan* käsite (Foucault 1978). Biovallassa on kyse ihmiskehoon kohdistuvasta vallankäytöstä, jolla pyritään "optimoimaan voimat ja kyvyt ja elämä yleensä vaikeuttamatta niiden hallintaa" [käännös J.K. ja Z.K.-O.]. Foucault näkee toisin sanoen vallankäytön ruumista säätelevinä mekanismeina, jotka vaikuttavat elämään ja ihmisen kykyyn lisääntyä, vahvistua, hallita ja tulla hallituksi. (Foucault 1978: 141, 147.) Biovalta aktivoituu etenkin erilaisissa kurinpito- ja konfliktitilanteissa, joissa ihmisiä ohjallaan kohti haluttuja päämääriä. Se hyötyy edellä kuvatusta, sosiokulttuurisessa kontekstissa luotavasta diskurssijärjestyksestä, joka synnyttää yhteiskunnallista valtakamppailua tavoitteenaan vakiinnuttaa tietyn ideologian mukaiset aatteet (vrt. Fairclough 1995: 56).

Yhdistelemme tutkimuksessamme suhteellisen vapaasti diskurssintutkimuksen eri suuntauksia lähtökohtana biovallan käsite ja sosiaalisesti konstruoitu todellisuus. *Diskurssilla* tarkoitamme aineistomme uutisteksteissä toistuvaa, tietystä näkökulmasta kirjoitettua (ja puhuttua) kielenkäyttöä (Fairclough 1995: 54) koskien urheilumaailmasta uutisoitavia, valmentajan epäasialliseen käytökseen ja negatiiviseen palautteenantoon liittyviä ja siinä aktivoituvia merkityksiä.

3 Aineisto ja menetelmä

Tutkimusaineisto on kerätty suomalaisista päivälehdistä sähköisessä sanomalehtipalvelussa [epress.fi](https://www.yle.fi/uutiset) käyttämällä hakukomentoa "valmentajan epäasiallinen*". Hakukomennolla löytyi 51 tekstiä aikavälillä 1.6.2022–31.5.2023. Kyseinen vuoden mittainen jakso valikoitui tutkimukseen aineistonkeruun hetkellä pyrkimyksenä saada mahdollisimman ajankohtainen aineisto. Toisena valintaan vaikuttavana tekijänä oli, että tuona ajanjaksona sanomalehtimediassa käsiteltiin useita urheiluvallantekijän epäasiallista käytöstä koskevia tilanteita. Näistä tutkimukseen on valittu ne uutiset, joissa on kyse valmentajan epäasiallisesta käytöksestä ja/tai

tämän antamasta negatiivisväyitteisestä palautteesta urheilijalle. Hakukomennolla valikoitui eri lehdistä myös täysin samoja uutisia, jolloin vain yhden sanomalehden uutinen päätyi aineistoon. Yleisönosastokirjoitukset sekä tekstit, joissa käsiteltiin epäsuorasti tai vain sivuttiin urheiluvalmentajan toimintaa, rajattiin tutkimuksen ulkopuolelle. Rajauksen jälkeen aineisto sisältää 23 uutista seuraavista päivälehdistä: *Aamulehti, Helsingin Sanomat, Hämeen Sanomat, Ilkka-Pohjalainen, Kangasalan Sanomat, Karjalainen, Keski-suomalainen, Kouvolan sanomat, Keskipohjanmaa, Lapin Kansa, Länsi-Savo, Länsi-Suomi, Kymen Sanomat, Satakunnan Kansa, Savon Sanomat* ja *Uutisvuoksi*. Tarkasteltavien tekstien pituus vaihtelee lyhyistä, leipätekstiltään noin 80 sanan uutisista pitkiin, noin kolmen sivun ja yli 1000 sanan mittaisiin uutisiin.

Uutisen määritelmään kuuluu perinteisesti raportoitavan tapahtuman uutuus, ajankohtaisuus, kiinnostavuus ja merkittävyys, ts. kyseessä on juttutyyppi, joka käsittelee yllättävää, yleisöä kiinnostavaa ja yhteiskunnallisesti merkittävää asiaa (ks. esim. Kuutti 2006: 242). Uutisjournalismista on kuitenkin tullut yhä monimediasempaa, minkä johdosta journalismin toimintamallit, käsitteet ja uutisten yleisösuhteet ovat murroksessa. Uutisiakin on näin ollen monenlaisia ja siinä missä perinteinen uutisjournalismi raportoi asia edellä, on viihdeuutisten tärkein kriteeri uutisoitavien henkilöpersoonien tuttuus ja julkisuus. (Hytönen 2013: 43.)

Aineistomme uutiset ovat *urheilu-uutisia*, jotka lähtökohtaisesti edustavat perinteistä uutisjournalismia, vaikka osa uutisten henkilöistä onkin yleisölle entuudestaan julkisuudesta tuttuja nimiä. Aineiston 23 uutisesta 20 on julkaistu päivälehlien urheilu-sivuilla ja kaksi uutissivuilla. Yksi artikkelista voidaan luokitella reportaasiksi, joka käsittelee syömishäiriökulttuuria kilpaurheilussa ja kertoo erään teini-ikäisen uimarin tarinan (Parhiala 2023). Kyseinen artikkeli on valikoitunut aineistoomme siitä huolimatta, että reportaasi poikkeaa lajityypiltään uutisesta, koska käsiteltävä aihe liittyy olennaisesti tutkimukseemme ja on yhteiskunnallisesti merkittävä.

Analyysin kohteena ovat ainoastaan uutisten verbaaliset tekstielementit otsikko, ingressi ja leipäteksti. Analyysin ulkopuolelle jäävät toisin sanoen artikkelissa käytetyt kuvat, koska suuri osa niistä on *metonymisia henkilökuvia* tai *symbolisia kuvituskuvia*, joilla ei ole varsinaista kytköstä uutisoituun aiheeseen tai tapahtumaan (ks. Koivisto 2011: 146–150). Kuvat eivät näin ollen anna tässä yhteydessä aihetta visuaalisten merkkien tai tekstin ja kuvan vuorovaikutuksen lähemmälle kriittiselle tarkastelulle. Analysoimme aineistoa ainoastaan laadullisesti, sillä diskurssitutkimus on lähtökohtaisesti luonteeltaan laadullista, vaikka siihen onkin mahdollista yhdistää esimerkiksi määrällisiä korpustyökaluja (ks. Pälli & Lillqvist 2020: 386). Tarkoituksenamme on selvittää, mitä diskursseja tarkasteltavasta ilmiöstä nousee esiin aineistossa, ei sitä kuinka usein tietty diskurssi esiintyy. Aineiston suppeuden vuoksi ei sen kvantitatiivinen tarkastelu myöskään ole tarkoituksenmukaista.

Analyysimenetelmämme pohjautuu edellä kuvattuun *kriittiseen diskurssianalyysiin* ja sen käsitteisiin (ks. esim. Fairclough 1995; van Dijk 2015). Tutkimusaineiston analyysin alkuvaiheessa olemme perehtyneet uutisten *tekstisisältöön* lähiluvun avulla (vaihe 1).

Tämä tarkoittaa, että olemme käyneet analysoitavat tekstit tarkkaan läpi kiinnittämällä huomiota yksittäisissä uutisissa esiintyviin, tutkimuksen kannalta merkityksellisiin yksityiskohtiin, jotka toisaalta auttavat hahmottamaan aineistoa kokonaisuutena. Tämän jälkeen olemme poimineet aiheen kannalta keskeiset sisällöt uutisten tekstielementeistä ja ryhmitelleet ne niin kutsutun *objektiivisen analyysin* avulla (vaihe 2).

Objektiivisessa analyysissa liikutaan laadullisen, aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin (ks. esim. Hsieh & Shannon 2005) tekstin tasolla uutisen ilmisältöjä tarkastellen, ottamatta kuitenkaan vielä kantaa sisältöjen mahdollisiin piilomerkityksiin. Objektiivisen analyysin tuloksena muodostamme aineistosta esiin nousevat diskurssit, jotka edustavat niitä *diskursiivisia käytäntöjä*, joita tuottavat yhtäältä media ja toisaalta ne urheilumaailman todelliset tapahtumat valmentajien ja valmennettavien välillä, jotka ovat antaneet aiheita raportoida niistä (vaihe 3).

Viimeisessä, *kriittisen analyysin vaiheessa* (vaihe 4) tarkastelemme biovallan käsitteen avulla aineiston ympärillä vallitsevia *sosiokulttuurisia käytäntöjä*, ts. sitä, miten sosiaaliset valtasuhteet ilmenevät aineistossa ja millaista vallan väärinkäyttöä ja epä-tasa-arvoisuutta uutisteksteissä kielennetään sekä millaista sosiaalista todellisuutta, ideologiaa ja hegemoniaa diskurssien avulla luodaan (ks. luku 2; vrt. Pynnönen 2013: 28). Vertaamme niin ikään uutisten välittämiä ja diskurssien ilmentämiä valmentajan epäasiallisen käytöksen ja negatiivisen palautteen muotoja *Liikunnan ja urheilun yhteisiin vakavaa epäasiallista käyttäytymistä ja vakavia eettisiä rikkomuksia koskeviin kurinpitomääräyksiin* (Suomen Olympiakomitea 2022).

4 Valmentajan epäasiallinen käytös ja negatiiviset palautediskurssit päivälehtien urheilu-uutisissa

Valmentajan tuottama negatiivinen palaute tai kommentointi, samoin kuin muu epä-asiallinen käytös, voidaan kokea häirinnäksi tai hyväksikäytöksi. Mountjoyn ym. (2016: 1019) mukaan häirintä kumpuaa syrjinnästä, joka puolestaan johtuu urheilukulttuurin kontekstissa vallitsevasta valtaepätasapainosta valmentajan ja valmennettavan välillä. Eräs valtaepätasapainon ilmentymisen mekanismeista on ei-kehollinen, urheili-jaan kohdistuva verbaalinen kielenkäyttö (ks. alaluku 1.3). Tarkastelemme uutisten välittämää valmentajan käytöstä ja verbaalista kielenkäyttöä diskurssin käsitteen avulla, kiinnittäen yhtäältä huomiota siihen, miten epäasiallinen käytös ilmenee, ja toisaalta siihen, mihin kielenkäyttö kohdistuu. Kuten eräässä aineistomme uutisessa (Heliövaara 2023) korostetaan, on rajojen asettaminen epäasiallisen ja hyväksyttävän kommentoinnin välille haasteellista, sillä urheilun ilmapiiiri on usein vaativampi kuin esimerkiksi yleisesti työelämässä:

144 VAATIVAA VAI VAHINGOLLISTA VALMENTAMISTA – MISSÄ MENEERAJA? SUOMALAISTEN PÄIVÄLEHTIEN UUTISOINTI VALMENTAJIEN EPÄASIAALLISESTA KÄYTÖKSESTÄ JA NEGATIIVISESTA PALAUTE-DISKURSSISTA URHEILUVALMENNUKSESSA

[...] se, mikä on epäasiallisen ja hyväksyttävän kommentoinnin raja, on huippu-urheilussa häilyvä ja riippuu myös siitä, kuka kommentit esittää ja millä tavalla.
– Jos kommentit ovat täysin lajiperusteisia ja ne esitetään oikealla tavalla, voivat ne olla ihan hyväksyttäviä ja paikallaan.
Huippu-urheilussa palautteenanto voi olla myös kovempaa kuin muussa työelämässä olematta silti vielä häirintää tai epäasiallista käytöstä.
– Normaalisissa työelämässä ei esimerkiksi ole hyväksyttävää, että pomo haukkuu sinut työvuoron jälkeen, mutta urheilijan on kestävä hieman enemmän myös kovaa palautetta [...]. (Kangasalan sanomat 5.4.2023)

Uutisaineiston analyysissä (vaihe 3) tunnistimme kuusi erityyppistä valmentajan urheilijaan tai urheilijoihin kohdistamaa negatiivista palautediskurssia. Nämä diskurssit kohdistuvat urheilijan 1) kieleen, 2) painoon, 3) ruumiinrakenteeseen/ulkonäköön, 4) henkilöön, 5) toimintaan lajissa ja 6) yksityiselämään. Tässä luvussa analysoimme näitä diskursseja ja nostamme aineistosta esimerkkejä, jotka numeroimme yllä olevan jaottelun mukaan. Useamman esimerkin sisältyessä tiettyyn diskurssikategoriaan erottelemme esimerkit numeron lisäksi kirjaintunnusten (a, b, c) avulla.

4.1 Kieli

Palautediskurssissa esiin nostettu urheilijaan *kieleen* liittyvä kommentointi (diskurssikategoria 1) voidaan tulkita kahdella tavalla. Yhtäältä kielellä voidaan tarkoittaa urheilijan 'kielenkäyttöä', eli sitä, millaista kieltä hän viestinnässään käyttää (esim. alatyylisiä, loukkaavaa, vähättelevää). Toisaalta kyse voi olla urheilijan äidinkielestä (esim. suomi, ruotsi, englanti). Aineistostamme ei löytynyt urheilijan kielenkäyttöön kohdistuvia palautediskursseja, mutta sen sijaan uutisoitiin valmentajan kohdistaneen negatiivista palautetta urheilijan äidinkieltä kohtaan. Esimerkistä 1 käy ilmi, että valmentaja on kieltänyt suomen kielen käytön.

- (1) Taustaryhmän jäsenet kertoivat [valmentajan osoittamasta] tyllystä kohtelusta, odottamattomista raivonpuuskista ja arvostuksen puutteesta. Suomen kieltä ei saanut käyttää ja välillä töitä tehtiin yömyöhään (Helsingin Sanomat 27.7.2022).

Esimerkki 1 on uutisesta, joka kertoo Suomen naisten jalkapallomaajoukkueen päävalmentajan, ruotsalaisen Anna Signeulin, jättävän tehtävänsä. Uutisesta ei käy ilmi, miksi suomen kieltä ei saanut käyttää. Artikkelin diskurssi johtaa kuitenkin tulkintaan valmentajan epäasiallisesta suhtautumisesta pelaajien mahdollisuuteen käyttää suomen kieltä. Biovallan näkökulmasta uutisessa esitetään konfliktitilanne, jonka valmentaja pyrkii ratkaisemaan hyväkseen vallankäytön ja kontrollin avulla. Valmentajan epäasiallinen käytös ilmenee uutisen mukaan raivonpuuskina sekä urheilijan tylynä kohteluna.

Suomessa harjoitettavassa joukkueurheilussa suurimmalla osalla urheilijoista on oletettavasti suomi äidinkielenä, joten on mahdollista, että joko yksittäinen tai useampi urheilija tulkitsee valmentajan käytöksen syrjiväksi. Liikunnan ja urheilun yhteisissä kurinpitomääräyksissä kieli on yksi niistä tekijöistä, joihin kohdistuvat vakavat eettiset rikkomukset arvioidaan ”rangaistusta koventavina tekijöinä” (Suomen Olympiakomitea 2022: §6).

4.2 Paino

Eri urheilulajit mielletään usein erilaisia fyysisiä ominaisuuksia edellyttäväksi, jotta urheilija voi menestyä lajissaan (vrt. esim. kuulantyyntö ja taitoluistelu). Tietyissä urheilulajeissa, joissa suoritusta arvioidaan kehon koostumuksen, muodon ja liikkeen perusteella, kuten baletti, voimistelu, taitoluistelu ja cheerleading, urheilijoilla on suurempi riski sairastua esimerkiksi syömishäiriöön, mutta vastaavia tutkimustuloksia on saatu myös esimerkiksi palloilulajeista kuten koripallosta (Kato ym. 2011). Tutkimissamme urheilu-uutisissa on havaittavissa kaksi diskurssia, jotka linkittyvät urheilijan fyysisiin ominaisuuksiin: *paino* (diskurssikategoria 2) ja *ruumiinrakenne/ulkonäkö* (diskurssikategoria 3). Tässä alaluvussa 4.2 keskustelemme painodiskurssista ja seuraavassa alaluvussa 4.3 nostamme esiin ruumiinrakenne/ulkonäkö-diskurssiin liittyviä esimerkkejä.

Esimerkistä 2a käy ilmi, että kyseisen uutisen mukaan valmentajilla ja valmentavalla on ollut ristiriitainen näkemys urheilijan painosta. Urheilijan paino kuuluu yksityisyyden piiriin, mutta uutisen perusteella vaikuttaa siltä, että valmentaja pyrkii saamaan urheilijan muokkaamaan kehonsa koostumusta, jotta urheilija täyttäisi valmentajan ideologian mukaisen urheilijamallin kriteerit (ks. luku 2). Näin ollen valmentajan valtapositiio ikään kuin oikeuttaa yksityisasioiden kommentoimisen. Liikunnan ja urheilun kurinpitomääräyksissä urheilijan terveydentila ja muut henkilökohtaiset ominaisuudet ja mieltymykset kuuluvat yksityisyyden suojan piiriin (Suomen Olympiakomitea 2022: §5).

(2a) Minulla on ollut aikaisemmin valmentajia, jotka ovat kommentoineet painoani ja kehoittaneet pudottamaan sitä. Perustelut painon pudottamiseen eivät ole olleet päteviä tai asiallisia ja omasta mielestäni siihen ei koskaan ole ollut tarvetta, [...]. (Kangasalan Sanomat 5.4 2023)

Biovallan käsitteen perusteella uutisoitu tilanne voidaan toisin sanoen tulkita niin, että valmentajat käyttävät urheilijan kehoon kohdistuvaa valtaa pyrkimyksensä kannustaa urheilijaa saavuttamaan ”ideaalinen tila” eli valmentajien näkemyksen mukainen ihannepaino. Uutisessa esitetty, urheilijan esiin nostama valmentajien kommentointi on kuitenkin ristiriidassa valmennettavan oman kehonkuvan kanssa, minkä vuoksi se on tulkittavissa negatiiviseksi palautteeksi.

146 VAATIVAA VAI VAHINGOLLISTA VALMENTAMISTA – MISSÄ MENEET RAJA? SUOMALAISTEN PÄIVÄLEHTIEN UUTISOINTI VALMENTAJIEN EPÄASIAALLISESTA KÄYTÖKSESTÄ JA NEGATIIVISESTA PALAUTE-DISKURSSISTA URHEILUVALMENNUSKESKÄSSÄ

- (2b) Ennen leiriä uimareita käsketään pitämään kaksi viikkoa ruokapäiväkirjaa. Leirillä kaikkien ruokapäiväkirjojen sisältö käydään yhteisesti läpi. Eräs ryhmän tytöistä on merkinnyt syöneensä yhden päivän aikana kaksi banaania. Se on valmentajan mukaan liikaa, ne pitää jättää pois. (Hämeen Sanomat 15.2.2023)
- (2c) [...] leivän syöminen pitää lopettaa, sillä valmentajan mukaan leipä päätyy naisilla suoraan vyötärölle. Etkö huomaa miten pahasti se jo näkyy? (Hämeen Sanomat 15.2.2023)

Esimerkeissä 2b ja 2c käsitellään valmennustilannetta, jossa puututaan urheilijan syömiseen kehottamalla jättämään pois tiettyjä ruoka-aineita. Esimerkin 2b kontekstissa uimareiden ruokapäiväkirjoja käydään yhteisesti läpi. Mikäli valmentaja kommentoi julkisesti yksittäisten urheilijoiden ruokapäiväkirjojen sisältöjä, voidaan tämä urheilijan näkökulmasta tulkita nöyryyttämiseksi. Esimerkin 2c mukaan valmentaja perustelee palautettaan sillä, että ”leipä päätyy naisilla suoraan vyötärölle”. Palautteen voi urheilijan painoon kohdistuvien kommenttien lisäksi tulkita olevan epäasiallista ja syrjivää naisukupuolen kohtelua (vrt. Saarinen 2023). Uutisessa siteeratun valmentajan kommentin ”Etkö huomaa miten pahasti se jo näkyy” voidaan tulkita syyllistäväksi ja käytetty adverbi *pahasti* vahvistaa negatiivisen palautteen sävyä. Sukupuoleen kohdistuva syrjintä luokitellaan liikunnan ja urheilun kurinpitomääräyksissä rangaistavaksi teoksi (Suomen Olympiakomitea 2022: 55).

4.3 Ruumiinrakenne/ulkonäkö

Diskurssikategoriaan 3 olemme luokitelleet ne uutisissa esiin nostetut valmentajan antamat palautteet, jotka kohdistuvat valmennettavan *ruumiinrakenteeseen ja ulkonäköön*. Esimerkkien 3a ja 3b kaltainen ruumiinrakenteeseen viittaava negatiivinen kommentointi on puuttumista urheilijan yksityisyyden alueelle ja pahimmassa tapauksessa sellaisiin synnynnäisiin seikkoihin, joihin urheilija ei luonnollista tietä tai edes treenaamalla voi vaikuttaa.

Esimerkki 3a sisältää urheiluun linkittyvien kommenttien (”kapeat hartiat”) lisäksi sellaista palautetta, joka ei ole relevanttia urheilullisuuden näkökulmasta, vaan kohdistuu urheilijan ulkonäköön (”lättänä”). Uinnissa urheilijalle voi olla hyötyä leveistä hartioista ja sen vuoksi valmentajan palautteen voi osaltaan tulkita linkittyvän ruumiinrakenteeseen, joka auttaa uimaria pääsemään tavoiteltuihin tuloksiin. Adjektiivi ”lättänä” viittaa puolestaan naisuimarin pieniin rintoihin, toisin sanoen urheilijan fyysiseen ominaisuuteen, jonka ei pitäisi olla esteenä lajissa menestymiselle. Uutisen välittämän valmentajan juoruilevan kommentoinnin voidaan joka tapauksessa katsoa olevan syrjivää ja nöyryyttävää. Kyseisenlainen epäasiallinen kielenkäyttö on näin ollen kokonaisuutena omiaan aiheuttamaan kärsimystä urheilijalle ja saattamaan tämän naurunalaiseksi toisten silmissä (vrt. Suomen Olympiakomitea 2022: 55).

- (3a) Uusi valmentaja ottaa heti tavakseen juoruta Emilialle treenien yhteydessä. Juorujen kohteena ovat muut uimarit, ennen kaikkea heidän kehonsa. Yksi uimari on aivan ”lät-tänä”, toinen ei kapeiden hartioiden takia näytä urheilijalta. Miten tuokin tyttö voi olla noin lihava, vaikka hän treenaa viisi kertaa viikossa? (Hämeen Sanomat 15.2.2023)
- (3b) [...] oli tyypillistä, että hän [valmentaja] kommentoi pelaajien ulkonäköä asiattomasti. - Onko hyvät perse tai hyvät tissit [...]. (Hämeen Sanomat 18.2.2023)

Esimerkissä 3b valmentajan sanotaan kommentoineen valmennettavan kehoa arvostelemalla kehonosia: ”hyvä perse” ja ”hyvät tissit”. Tissit on puhekielinen naissukupuoleen liittyvä ilmaus, joka voidaan tulkita epäasialliseksi kielenkäytöksi, nöyryyttäväksi käytökseksi, kiusaamiseksi ja seksuaaliseksi häirinnäksi (ks. luku 1.4). Kyseisen kommentoinnin ei missään muodossa voi ajatella olevan valmentamisen kannalta tarpeellista (vrt. Suomen Olympiakomitea 2022: §5). Miesvalmentajien naisiin kohdistama epäasiallinen kommentointi näyttäytyy uutisissa niin kutsuttuna *heteronormatiivisena ja hypermaskuliinisena narratiivina*, jossa miehillä on urheilumaailmaa hallitseva valta-asema. Tällainen maskuliininen biovallan käyttö syrjii vastakkaisen sukupuolen edustajia. Ilmiöön on kuitenkin erittäin vaikea puuttua, koska kyseinen narratiivi vahvistuu biovallan käytön seurauksena ja voi näin jopa estää epäasiallisen käytöksen ilmiannon. (Hartill 2013; Kaski ym. 2022.)

4.4 Henkilö

Valmentajan ja valmennettavan suhde on erityisesti huippu-urheilussa varsin läheinen useasta eri syystä. Urheilu on fyysistä suorittamista ja siten siihen väistämättä linkittyy kehollisuus. Lisäksi menestystä tavoitellaan kovalla harjoittelulla, joka puolestaan vaatii paljon aikaa. Valmentajan läsnäolo ja viestiminen urheilijan kanssa on olennainen osa valmennusta ja valmennuskulttuuria. Kuten kaikessa kommunikaatiossa, myös valmentajan ja valmennettavan välisessä vuorovaikutuksessa voi joskus käydä niin, että asiallisen ja asiattoman viestinnän rajat hämärtyvät ja vuorovaikutustilanteesta puuttuu keskinäinen yhteisymmärrys. Tällöin syntyy konfliktitilanteita, joissa palaute kohdistuu urheilijaan henkilönä urheilu suorituksen sijasta. Aineistossamme on esimerkkejä palautteesta, joka kohdistuu *urheilijaan henkilönä* (diskurssikategoria 4).

- (4) [...] valmentaja on Hakkaraisen mukaan kutsunut tätä huoraksi ja kilpailevan nyrkkeilyseuran kiertopalkinnoksi sekä sanonut, että Hakkarainen on hankkinut poikaystävänsä saadakseen valmentajan mustasukkaiseksi. (Helsingin Sanomat 5.6.2022)

Esimerkissä 4 uutisoidaan valmentajan nimitelleen valmennettavaa käyttämällä negatiivisia ja loukkaavia sanoja kuten ”huora” ja ”kiertopalkinto”. Kyseiset sanat voidaan tulkita negatiiviseksi palautteeksi, epäasialliseksi kielenkäytöksi, nöyryyttäväksi käytökseksi, kiusaamiseksi ja seksuaaliseksi häirinnäksi samaan tapaan kuin esimer-

kissä 3b (ks. luku 1.4). Liikuntaa ja urheilua koskevien kurinpitomääräysten mukaan (Suomen Olympiakomitea 2022: §5) edellä mainitut rikkomukset kuuluvat vakaviin eettisiin rikkomuksiin.

Diskurssikategoriat 3 (ruumiinrakenne/ulkonäkö) ja 4 (henkilö) ilmentävät valmentajan valmennettavaan kohdistamaa biovaltaa tietystä perspektiivistä. Molemmissa kategorioissa palautteen kieli on epäasiallista, karkeaa ja seksuaalissävyyteistä. Tällainen kielenkäyttö vahvistaa hypermaskuliinista narratiivia. Tämä uutisissa esiin nostettu, voimakkaasti maskuliininen diskurssi puolestaan ruokkii käsitystä urheilukulttuurista, johon olennaisena osana kuuluu heteromaskuliinisuus, aggressiivisuus ja kovuus (Adams ym. 2010: 280). Eritoten hypermaskuliinisessa urheilukontekstissa vaikuttaa olevan mahdollista, että aggressiivinen ja kova kielenkäyttö normalisoituu ja sen koetaan kuuluvan olennaisena osana lajikulttuuriin (vrt. Adams ym. 2010: 289; Kaski ym. 2022). Tämä on kuitenkin valmentajan auktoriteetin ja valta-aseman väärinkäyttöä suhteessa valmennettavaan (vrt. Suomen Olympiakomitea 2022: §5).

4.5 Toiminta lajissa

Edellä esiteltyjen diskurssien lisäksi uutisoitu valmentajan negatiivinen palaute voi kohdistua urheilijan toimintaan lajissa. Kyseinen palaute voi analyysin perusteella olla joko valmennettavan ei-toivottua toimintaa, kuten myöhästyminen, tai ulkopuolisen näkökulmasta välttämätöntä toimintaa, kuten housujen nostaminen (ks. esim. 5).

- (5) [...] minuutinkin myöhästymisestä seuraa lankutusta. Lankussa ollaan yhtä monta minuuttia kuin treenistä kehtaa olla myöhässä. Jos yksi tekee väärin kaikki kärsivät. Housujen nostaminen kesken kuivaharjoituksen johtaa treenin pidentämiseen. Se on laiskottelua, eikä sellaista treeneissä sallita. (Hämeen Sanomat 15.2.2023)

Esimerkissä 5 yksittäisen urheilijan myöhästymisestä seuraa rangaistus, josta kaikki saavat kärsiä. On perusteltua, että ei-toivottu valmennettavan toiminta johtaa valmennuksen taholta toimenpiteisiin, mutta seuraukset, jotka kohdistuvat myös muihin, voidaan tulkita urheilijaa nöyryyttäväksi ja joukkuetta simputtavaksi toiminnaksi. Esimerkissä 5 on lisäksi kuvattu tilanne, jossa valmennettavan housujen nostaminen on johtanut treenin pidentämiseen. Housujen nostamista luonnehditaan uutisessa valmentajan palautteen mukaan "laiskotteluksi" eikä se ole sallittua. Tilanteen pragmaattinen näkökulma herättää kysymyksen, miten treenaamista olisi ylipäätään voinut jatkaa, jos housut eivät pysy jalassa. Uutisen välittämä valmentajan epäasiallinen käytös voidaan näin ollen tulkita biovallan käyttönä, joka valmennettavan näkökulmasta ilmenee nöyryyttävänä simputuksena sekä kiusantekona (Mountjoy ym. 2016: 1021, ks. luku 1.3).

4.6 Yksityiselämä

Valmentajan ja valmennettavan välisestä valmennussuhteesta huolimatta urheilijalla on myös muuta elämää ja vapaa-aikaa urheilun ulkopuolella. Tämä ei kuitenkaan aineistostamme tehtyjen havaintojen perusteella vaikuta olevan itsestäänselvyys, koska uutisissa esiintyy diskurssi, joka kohdistuu valmennettavan yksityiselämään (ks. esim. 6).

- (6) Hakkainen kertoo, että valmentajan piti tietää urheilijasta kaikki mahdollinen. Vain silloin valmennussuhde voisi toimia. ”Se tuntui todella epämukavalta, mutta hänen mukaansa oli tarpeellista kertoa kaikki henkilökohtaisimmatkin asiat.” (Helsingin Sanomat 5.6.2002)

Esimerkissä 6 siteerattu urheilija kertoo, että valmentaja on halunnut tietää valmennettavastaan asioita, jotka kuuluvat valmennettavan yksityiselämään ja perustellut asiaa sillä, että se olisi edellytys toimivalle valmennussuhteelle. Valmennettava on kokenut valmentajan toiminnan tungettelevaksi ja sen vuoksi valmentajan käytös voidaan luokitella epäasialliseksi. Näin ollen valmentajan vaatimus saada tietää valmennettavastaan ”kaikki mahdollinen” ja ”kaikki henkilökohtaisimmatkin asiat” voi olla valmennussuhteelle vahingollinen, koska urheilija on uutistekstin mukaan kokenut tilanteen epämukavaksi. Valmentajan ja valmennettavan erilainen ymmärrys siitä, mikä on tungettelevaa ja mikä ei, jättää valmennettavan alisteiseen valtapaatioon. Tungetteleva käytös voidaan valmennettavan puolelta kokea kiusaamisena ja häirintänä. Esimerkissä 6 annetaan epäsuorasti ymmärtää valmentajan sanoneen, että ”vain silloin valmennussuhde voisi toimia”, mikä johtaa tulkitaan valmennettavaan kohdistuvasta uhkailusta tai kiristyksestä. Uhkailu ja kiristys ovat epäeettistä toimintaa, jonka voi tulkita sisältyvän eettisten rikkomusten luettelossa kohtaan ”muu epäasiallinen käytös tai toiminta” (ks. 1.4).

5 Pohdintaa tutkimuksen tuloksista

Tarkastelemamme uutistekstit raportoivat valmentajan epäasiallisesta käytöksestä, negatiivisesta palautteesta tai molemmista kuuden eri diskurssin kautta, jotka ilmentävät urheilun vakavia eettisiä rikkomuksia. Diskurssit ovat: kielidiskurssi, painodiskurssi, ruumiinrakenne-/ulkonäködiskurssi, henkilödiskurssi, toiminta lajissa -diskurssi ja yksityiselämädiskurssi.

Kun diskursseja tarkastellaan käsitteiden *diskursiivinen käytäntö* ja *sosiokulttuurinen käytäntö* (ks. luku 2) avulla, on mahdollista nostaa esiin urheilu-uutisten eri kontekstien vaikutukset tarkasteltavaan ilmiöön. Diskursiivisen käytännön voidaan ajatella sijoittuvan eräänlaisessa välittäjän roolissa analysoitavan tekstin ja laajemman,

sosiokulttuurisen kontekstin välille. Sosiokulttuuriset käytännöt puolestaan ilmentävät yhteiskunnallista kontekstia kulttuurisine, sosiaalisine ja historiallisine tilanteineen ja muuttavat näin ollen tekstin tuottamisen ja kuluttamisen tapoja, mikä puolestaan heijastuu tarkasteltavien tekstien ominaisuuksiin. (Pynnönen 2013: 13.)

Diskursiivista käytäntöä edustaa tutkimuksessamme yhtäältä tutkimuksen kohteena olevat sanomalehdet, jotka tuottavat urheilu-uutisia ja toisaalta lehden lukijat, jotka ottavat uutiset vastaan. Uutisten tuottamisen prosessissa tulee ottaa huomioon, että uutistekstit ovat monimutkaisesti rakentuneita, usean lehtitoimituksessa työskentelevän henkilön yhteisesti laatimia tekstejä. Sen vuoksi ”tuloksena on tietynlainen [journalismissa] vakiintunut maailmankuva, joka ilmenee tekstuaalisesti, esimerkiksi tavoissa, joilla puheen raportointia käsitellään” [käännös J.K. ja Z.K.-O.]. Uutisten vastaanottamisen prosessissa puolestaan on tiedostettava, että uutisia luetaan hyvin monella eri tavalla, jolloin myös tulkinnat niiden merkityksistä vaihtelevat lukijoiden välillä. (Fairclough 1995: 49–50.)

Tässä tutkimuksessa olemme edellä esitettyyn viitaten voineet välittää ainoastaan journalistisesta perspektiivistä esitetyn ja tutkijoina tekemämme yhdenlaisen tulkinnan urheilumaailmassa esiintyvistä, valmennuskulttuuriin liittyvästä negatiivisesta ilmiöstä siten, kuin se on uutisoitu. Sosiokulttuurisen käytännön osalta huomionarvoista on kuitenkin, että tiedotusvälineillä on erittäin tärkeä rooli erilaisten yhteiskunnallisten ja kulttuuristen muutosten raportoinnissa (Fairclough 1995: 51). Sen vuoksi urheilu-uutisissa käsitellyt tapaukset myös vahvistavat ja uusintavat yhteiskunnassa vallalla olevia käsityksiä valmennuskulttuurista ja urheilijoiden asemasta kilpaurheilussa ja urheiluharrastuksissa. Vaikka uutisten välittämä informaatio on välillistä eikä näin ollen täysin vastaa niitä todellisia valmennustilanteita, jotka ovat antaneet aihetta raportoida valmentajan epäasiallisesta käytöksestä ja negatiivisesta palautteesta, ilmiön ympärille identifioituvat diskurssit antavat kuitenkin viitteitä siitä, millainen urheilumaailman ilmiö on kyseessä. Toistuessaan tarpeeksi usein, diskurssit saattavat lopulta muuttua eräänlaisiksi hegemonisiksi yleisiksi totuuksiksi.

Tutkimustulosten perusteella urheilu-uutisista on tulkittavissa, että urheiluvalmennuksessa hyödynnetään biopoliittista, urheilijan fyysiseen kehoon kohdistuvaa (kielellistä) vallankäyttöä. Valmentajien ja valmennettavien välillä on esitetty olevan fyysisiä ja kielenkäyttöön liittyviä rajoja, jotka pohjautuvat eri ideologioihin ja käsityksiin urheilusta. Aina nämä ideologiat ja käsitykset eivät kohtaa, jolloin syntyy konfliktitilanteita. Uutisoidut valmentajien epäasiallisen käytöksen ja negatiivisen palautteen muodot pohjautuvat toisin sanoen biovaltaan ja synnyttävät käsityksen, että on ikään kuin olemassa oikeanlaisia ja vääränlaisia urheilijoita ja urheilumaailman toimijoita. *Urheilullisuus* voi näin ollen näyttäytyä niin kutsuttuna poissulkevana todellisuutena, jossa esimerkiksi ylipainoinen urheilija ei istu muottiin.

Valmentajien raportoidusta negatiivisesta palautediskurssista on toisin sanoen tulkittavissa tietynlainen ideologia ja pyrkimys ikään kuin luoda hegemonista käsitystä ”oikeanlaisista urheilijoista”, joilla on edellytys menestyä. Valmentajien näkö-

kulmasta biovallan voi tulkita olevan ikään kuin yksilöön kohdistuvaa välittävää ja positiivista valtaa, jonka avulla urheilijasta pidetään huolta: ”normista poikkeavia” urheilijoita ja heidän käytöstään pyritään muuttamaan, jotta saavutetaan ”ideaalinen tila”. Uutisteksteissä esiintyvät negatiivisen palautteenannon kohteet ja uutisoidut valmentajan epäasiallisen käytöksen muodot antavat kuitenkin päinvastaisen kuvan urheilijan kohtelusta.

Tutkimuksessa esiin nostettujen kuuden diskurssin lisäksi on olemassa mahdollisia muita diskursseja, jotka jäävät aineistomme ulkopuolelle. *Diskursiivisella kentällä* tarkoitetaan kaikkia niitä merkityksiä, jotka eivät saa jalansijaa tiettyä aihetta käsittelevässä keskustelussa (ks. luku 2). Tällaisia aineistomme uutisissa puuttuvia diskursseja ovat sellaiset, jotka kohdistuvat urheilijan etniseen alkuperään, rotuun, ikään, kansallisuuteen, miessukupuoleen, perhesuhteisiin, sosioekonomiseen/taloudelliseen asemaan, sukupuoliseen suuntautumiseen, urheilusuoritukseen tai uskontoon (vrt. Mountjoy 2016: 1020; vrt. Suomen Olympiakomitea 2022: §5; ks. myös Kaski ym. 2022:13–17).

Erityisen merkittävänä diskursiivisen kentän kautta välittyvänä tutkimustuloksena on, että itse *urheilusuoritus*, johon valmentajan palautteen luonnollisesti voi ajatella kohdistuvan, ei lukeudu aineistosta esiin nousevien diskurssien joukkoon. Sen sijaan palautteen esitetään kohdistuvan suorituksen kannalta irrelevantteihin urheilijan ominaisuuksiin. Urheilusuoritukseen kohdistuvan palautteen puuttuminen aineiston diskursseista selittyy sillä, että uutismediaa ei kiinnosta niin kutsutut tavanomaiset palautteenantotilanteet urheilijan lajissa suoriutumisesta, elleivät ne toimittajan arvion mukaan ylitä uutiskynnystä.

Aineistosta ei myöskään löydy esimerkkejä valmentajan negatiivisesta palautteesta miesurheilijoille, vaan epäasiallinen käytös ja kielenkäyttö kohdistuvat pelkästään oletettuihin naispuolisiin urheilijoihin, mikä vahvistaa käsitystä urheilumaailmassa vallitsevasta hypermaskuliinisesta narratiivista (vrt. Hartill 2013; Saarinen 2023). Kyseinen narratiivi vaikuttaa puolestaan heijastuvan median urheilu-uutisointiin ja sitä kautta naissukupuoleen kohdistuvasta syrjinnästä ja epäasiallisesta käytöksestä raportoimiseen.

6 Lopuksi: Missä menee raja?

Tässä tutkimuksessa olemme tarkastelleet sanomalehtimedian välittämiä uutisia valmentajan epäasiallisesta käytöksestä ja negatiivisesta palautteesta suomalaisessa urheilukontekstissa. Tavoitteenamme on ollut selvittää, miten valmentajan urheilijaan kohdistamasta epäasiallisesta käytöksestä ja kielenkäytöstä kirjoitetaan urheilu-uutisissa ja millaisia urheilumaailman negatiivisia palautediskursseja uutiset tuottavat.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä etsimme vastausta siihen, miten urheilu-uutisissa raportoitu valmentajien epäasiallinen käytös ilmenee ja mihin heidän anta-

mansa negatiivinen palaute kohdistuu. Valmentajan epäasiallinen käytös ilmenee uutisissa biovallan käyttönä, joka tuottaa urheilijaa alistavia ja yksityisyyttä loukkaavia diskursseja. Epäasiallisen käytöksen muotoja ovat raivonpuuskat, tyly kohtelu, kiusaaminen, seksuaalinen häirintä ja sukupuolinen syrjintä, kiellot ja rangaistukset, simputus, uhkailu, kiristys, nöyryytys ja syrjintä. Osa diskursseista on selkeästi heteronormatiivisia ja hypermaskuliinisia, ja ne ylläpitävät käsitystä siitä, että naiset ovat monella tavalla miehiä vähäpätöisempiä, eivätkä näin ollen ansaitse tasa-arvoista kohtelua. Uutistekstien perusteella valmentajan antama negatiivinen palaute kohdistuu pääasiassa sellaisiin valmennettavan ominaisuuksiin, jotka eivät ole valmennuksen kannalta relevantteja, esimerkiksi kieleen, ulkonäköön ja yksityiselämään. Kyseinen toiminta rikkoo Suomen Olympiakomitean (2022) laatimia liikunnan ja urheilun kurinpitomääräyksiä.

Toiseen tutkimuskysymykseen liittyen analysoimme, millaisia diskursseja ja merkityksiä valmentajan epäasiallinen käytös ja negatiivinen palaute tuottavat uutisteksteissä. Analyysin tuloksena identifioitui kuusi diskurssia (kielidiskurssi, painodiskurssi, ruumiinrakenne-/ulkonäködiskurssi, henkilödiskurssi, toiminta lajissa -diskurssi ja yksityiselämädiskurssi) toistuvat aineistossa ja ilmentävät kukin osaltaan uutisten välittämää kuvaa valmentajan biovallan käytöstä valmennettavaa kohtaan. Diskurssien aktivoimat merkitykset muokkaavat yleistä mielipidettä ja ymmärrystä todellisuudesta, toisin sanoen niistä epäkohdista, joita valmentajan ja valmennettavan välillä esiintyy.

Viimeisessä tutkimuskysymyksessä pohdimme, millaista sosiaalista todellisuutta, ideologiaa ja hegemoniaa urheilu-uutisissa esiintyvät diskurssit luovat ja ylläpitävät yhteiskunnassa. Analysoidut sanomalehti uutiset luovat tietynlaista sosiaalista järjestystä ja synnyttävät samalla urheiluvalmennukselle tyypillisen ideologian, jossa valmentajalla on valta määrätä urheilijan kehosta, toiminnasta ja identiteetistä. Aineiston kuusi diskurssia, jotka uutisteksteissä kytketään valmentajan epäasialliseen käytökseen ja negatiiviseen palautteeseen, välittävät ideologiaa ihanneurheilijasta. Jos valmentajan epäasialliseen toimintaan ei puututa, saattaa negatiivinen palautediskurssi toistuessaan muuttua kyseenalaistamattomaksi itsestäänselvyydeksi eli hegemoniseksi totuudeksi.

Osan valmentajan antamasta palautteesta voidaan epäsuorasti ajatella linkittyvän urheilijan menestymiseen kilpaurheilussa (paino, ruumiinrakenne, toiminta lajissa), mutta oleellista on, millä tavalla palaute välitetään valmennettavalle. ”Normista poikkeavien” fyysisten ominaisuuksien katsotaan uutisten mukaan olevan merkki epätäydellisestä urheilijasta, mikä puolestaan ikään kuin oikeuttaa valmentajan antaman negatiivisen palautteen. Painodiskurssin ja ruumiinrakenne-/ulkonäködiskurssin voidaan toisin sanoen yhdessä muiden aineistosta esiin nousevien diskurssien kanssa katsoa uusintavan ja ylläpitävän ideologiaa normaalipainoisista, ruumiinrakenteeltaan täydellisistä (jopa seksikkäistä!) urheilijoista, jotka lisäksi avoimesti kertovat yksityiselämästään ja alistuvat nöyrästi valmentajansa tahtoon. Urheilijan lajitekniikkaa ja varsinaista suoritusta koskeva valmentajan kritiikki ei nouse esiin aineistosta ja

muodostaa näin yhdessä muiden puuttuvien diskurssien kanssa tutkimuksen diskursiivisen kentän.

Entä missä menee raja? Urheiluun kuuluvan, välillä erittäin vaativankin valmennuksen palautteenannon ja epäasiallisen, urheilijaa syrjivän ja loukkaavan kommentoinnin välinen raja on veteen piirretty viiva. Uutistekstien välittämä kuva urheiluvalmentajien epäasiallisesta käytöksestä ja negatiivisesta palautteesta sekä ideologia ”oikeanlaisista urheilijoista” herättävät keskustelua yhteiskunnassa, ja tilanteeseen halutaan muutos. Muutos voidaan saavuttaa tekemällä lisätutkimuksia aiheesta ja luomalla selkeitä pelisääntöjä epäasiallisen ja hyväksyttävän palautteen välille. Erityisen tärkeää olisi, että tutkijat jalkautuisivat fyysisiin valmennustilanteisiin kartoittamaan valmentajan ja valmennettavien välistä kielellistä vuorovaikutusta. Kuten johdannossa totesimme, valmentajan urheilijaan kohdistama vakava epäasiallinen käytös on tutkitusti yhteiskunnassa esiintyvä todellinen ilmiö, joka ylittää usein uutiskynnyksen. Näin ollen ilmiön tutkiminen myös uutistekstien kautta on tarkoituksenmukaista. Median tehtäväksi jää jatkossakin seurata ilmiön kehittymistä ja uutisoida siihen liittyvistä havainnoista.

Kirjallisuus

- Adams, A., E. Anderson & M. McCormack 2010. Establishing and challenging masculinity: the influence of gendered discourses in organized sport. *Journal of Language and Social Psychology*, 29 (3), 278–300. <https://doi.org/10.1177/0261927X10368833>
- Alexander, D., L. R. Duncan & G. A. Bloom 2022. A critical discourse analysis of the dominant discourses being used to portray parasport coaches in the newspaper media. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health* 14, (4), 511–529. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2021.1947885>
- Berger, P. & T. Luckmann 1966. *The social construction of reality*. London: Penguin Books.
- Bourdieu, P. 1977. *Outline of a theory of practice*. Translated by R. Nice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Correia, M. E. & A. Rosado 2018. Fear of failure and anxiety in sport. *Análise Psicológica*, 36 (1), 75–86. <https://doi.org/10.14417/ap.1193>
- van Dijk, T. A. 1997. The study of discourse. Teoksessa T. A. van Dijk (toim.) *Discourse as structure and process*, 1. London: Sage, 1–34.
- van Dijk, T. A. 2015. *Critical discourse analysis*. Teoksessa D. Tannen, H. E. Hamilton & D. Schiffrin (toim.) *The handbook of discourse analysis*. Blackwell handbooks in linguistics. 2. painos. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, Inc., 466–485.
- Fagerlund, M., M. Peltola, J. Kääriäinen, N. Ellonen & H. Sariola 2014. *Lasten ja nuorten väkivalta-kokemukset 2013. Lapsiuhritutkimuksen tuloksia*. Tampere: Poliisiammattikorkeakoulu.
- Fairclough, N. 1995. *Media discourse*. London: Arnold.
- Foucault, M. 1978. *The history of sexuality. Volume I: an introduction*. Translated by R. Hurley. New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. 1995 [1982]. Le sujet et le pouvoir. Teoksessa D. Defert, F. Ewald & J. Lagrange (toim.) *Dits et écrits IV 1980–1988*. Paris: Gallimard, 222–243. https://monoskop.org/File:Foucault_Michel_Dits_et_ecrits_4_1980-1988.pdf
- Gergen, K. J. 2015. *An invitation to social construction*. 3. painos. London: Sage.
- Hartill, M. 2013. Concealment of child sexual abuse in sport. *Quest*, 65, (2), 241–254. <https://doi.org/10.1080/00336297.2013.773532>
- Heliövaara, S. 2023. Häirintätapaukset eivät tulleet yllätyksenä. Liigajoukkueen naislentopalloilijat ovat kohdanneet urallaan epäasiallista kommentointia, mutta eivät LP Kangasalassa. *Kangasalan Sanomat* 5.4.2023.
- Hsieh, H.-F. & S. E. Shannon 2005. Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research* 2005, 15 (9), 1277–1288.
- Hytönen, T. 2013. *Uutinen syntyy uudelleen. Uutinen ja uutisjournalismi monimediaisessa toimintaympäristössä – tapauksena Yleisradion alueelliset uutiset*. Studies in Humanities 210. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Hyvönen, H. 2013. Urheilujournalismikin on journalismia. *Journalisti*, 89 (10), 26.
- Hämäläinen, K. 2008. *Urheilija ja valmentaja urheilun maailmassa – eetokset, ihanteet ja kasvatus urheilijoiden tarinoissa*. Studies in Sport, Physical Education and Health 127. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Janks, H. 1997. Critical discourse analysis as a research tool. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 18 (3), 329–342.
- Kaski, S., A. Heikkinen & T. Lintunen 2022. *Urheilijoiden myönteisiä ja kielteisiä kokemuksia suomalaisessa kilpaurheilussa – asiallinen ja vastuullinen sekä epäasiallinen ja vastuuton kohtelu kilpaurheilussa*. Suomen urheilun eettinen keskus Suek ry. <https://suek.fi/wp-content/uploads/2022/11/Urheilijoiden-myonteisia-ja-kielteisia-kokemuksia-suomalaisessa-kilpaurheilussa.pdf>

- Kato, K., S. Jevs & D. Culpepper 2011. Body image disturbances in NCAA division I and III female athletes. *The Sport Journal*, 14 (1).
- Koivisto, J. 2011. *EU-artiklar som multimodala budskap. Text, bild och begriplighet i rapporteringen om EU-utvidgningen i finska och svenska morgontidningar år 2002 och 2004*. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kokko, S. & L. Martin (toim.) 2023. *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:1. Opetus- ja kulttuuriministeriö: Valtion liikuntaneuvosto. <https://www.liikuntaneuvosto.fi/wp-content/uploads/2023/03/Lasten-ja-nuorten-liikuntakayttaytyminen-Suomessa-2022-2.pdf>
- Kokkonen, M. 2018. Seksuaalivähemmistöjen häirintä joukkueessa tai liikuntaryhmässä – henkisen pahoinvoinnin näkökulma. *Liikunta ja tiede*, 55 (6), 96–102. https://www.lts.fi/media/lts_vertaisarvioidut_tutkimusartikkelit/2018/lt_6-18_tutkimusartikkelit_96-102_lowres.pdf
- Kunelius, R., E. Noppari & E. Reunanen 2009. *Media vallan verkoissa*. Journalismin tutkimusyksikkö. Julkaisuja. Sarja A 112/2009. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Kuutti, H. 2006. *Uusi mediasanasto*. Jyväskylä: Atena.
- Laclau, E. & C. Mouffe 2001. *Hegemony and socialist strategy*. 2. painos. London: Verso.
- Lahti, A., M. Kyllönen, S. Pusa, A. Tolvanen & N. Laakso 2020. *Häirintä suomalaisessa kilpaurheilussa*. Helsinki: Suomen urheilun eettinen keskus Suek ry. <https://suek.fi/wp-content/uploads/2020/09/Ha%CC%88irinta%CC%88-suomalaisessa-kilpaurheilussa.pdf>
- Lehtinen, A. P. 2016. *Journalismin objektiivisuus – pragmaattinen tietokäsitys ja relativismin haaste moniarvoisessa maailmassa*. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Lundin, K. & B. Linnér 2015. Tränarens språkdilemma – hur får man barn att förstå? *Svensk idrottsforskning* 3/2015. <https://www.idrottsforskning.se/wp-content/uploads/2015/10/SVIF-3-2015-Tranarens-sprakdilemma.pdf>
- McGanon, K. R. & J. C. Spence 2012. Exploring news media representations of women's exercise and subjectivity through critical discourse analysis. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 4 (1), 32–50. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2011.653503>
- Mountjoy, M., C. Brackenridge, M. Arrington, C. Blauwet, A. Carska-Sheppard, K. Fasting, S. Kirby, T. Leahy, S. Marks, K. Martin, K. Starr, A. Tiivas & R. Budgett 2016. International Olympic Committee consensus statement – harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 50 (17), 1019–1029.
- Pakarinen, A. 2023. Vanhemmat kertoivat huolistaan, mutta ex-valmentajan toiminta jatkui. *Uutisuoksi* 1.2.2023.
- Parhiala, M. 2023. Valmentaja vaati, että nuoret söivät aterialla vain yhden perunan – uintia harrastanut Emilia sairastui syömishäiriöön valmentajansa vuoksi. *Kouvolan Sanomat* 5.2.2023.
- Pusa, A. 2022. Entiset huiput vaativat muutosta. *Helsingin Sanomat* 9.12.2022.
- Pynnönen, A. 2013. *Diskurssianalyysi: tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5471-0>
- Pälli, P. & E. Lillqvist 2020. Diskurssianalyysi. Teoksessa M. Luodonpää-Manni, M. Hamunen, R. Konstenius, M. Miestamo, U. Nikanne & K. Sinnemäki (toim.) *Kielentutkimuksen menetelmiä II*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 374–411. <https://doi.org/10.21435/skst.1457>
- Saarinen, M. 2023. *Uncovering the vulnerabilities of female student-athletes in the career construction framework*. JYU Dissertations 589. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

156 VAATIVAA VAI VAHINGOLLISTA VALMENTAMISTA – MISSÄ MENEÉ RAJA? SUOMALAISTEN PÄIVÄ-
LEHTIEN UUTISOINTI VALMENTAJIEN EPÄASIAALLISESTA KÄYTÖKSESTÄ JA NEGATIIVISESTA
PALAUTE-DISKURSSISTA URHEILUVALMENNUKSESSA

- Soininen, M. 2022. 15-vuotiaan Kamila Valijejan kohtelu järkyttää – murtunut taitoluistelija sai valmentajaltaan hyytävää palautetta. *Satakunnan kansa* 17.2.2022. <https://www.satakunnankansa.fi/urheilu/art-2000008623296.html> [luettu 14.2.2024]
- Suek ry 2024. *Vakavien eettisten rikkomusten tutkinta*. <https://suek.fi/tutkinta/tutkinta/vakavien-eettisten-rikkomusten-tutkinta/> [luettu 9.2.2024]
- Suomen Olympiakomitea 2022. *Liikunnan ja urheilun yhteiset vakavaa epäasiaallista käyttäytymistä ja vakavia eettisiä rikkomuksia koskevat kurinpitomääräykset*. <https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2022/01/068baa2d-kurinpitomaaraykset.pdf> [luettu 19.2.2024]
- Toivonen, V. & M. Kananen 2023. Epäasiaallinen kohtelu urheilussa. Teoksessa S. Kokko & L. Martin (toim.) *Lasten ja nuorten liikuntakäyttäytyminen Suomessa. LIITU-tutkimuksen tuloksia 2022*. Valtion liikuntaneuvoston julkaisuja 2023:1. Opetus ja kulttuuriministeriö: Valtion liikuntaneuvosto, 93–99.
- Uutismedian liitto 2023. *Sanomalehtien ylivoima luotettavimpana mediana vahvistui*. <https://www.uutismediat.fi/ajankohtaista/sanomalehtien-ylivoima-luotettavimpana-mediana-vahvistui/> [luettu 19.2.2024]
- Winther Jørgensen, M. & P. Phillips 2001. *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.